Literatura catalana

Salvador Espriu

Solucions · 40 exercicis

Proves d'accés a la universitat (PAU) de Catalunya. Ordenats del més recent al més antic.
Retalls dels exàmens i pautes oficials (selecat.cat / universitats.gencat.cat).

Exercici 2

[3 punts en total]

En aquest exercici cal valorar la precisió i la brevetat (2.1.) i la capacitat de síntesi (2.2.). Es poden valorar altres respostes correctes diferents de les que es proposen en aquestes pautes de correcció.

2.1

[1 punt]

(a) El Lúcid conseller s'adreça a un «amic mut», tal com indiquen formes verbals, pronoms i possessius: «Notaràs, però...», «com a tu i com a mi», «que anomenes», «del que permetràs», «el teu temor», «Confessa que ha estat còmode al teu espant». **(1 punt)**

[No cal citar-les totes, amb dues n'hi ha prou; cadascuna val 0,5 punts, per tant la puntuació màxima de la pregunta és 1 punt].

2.2.

[2 punts]

(a) Segons la interpretació del Lúcid Conseller, la mort voluntària d'Antígona, que ella considerava un triomf moral, perd qualsevol sentit heroic perquè és estèril: la crueltat no altera la consciència de l'home («les pitjors crueltats no alteren la nostra indiferència»; Text 2). A partir de l'oposició plors/somriures i homes/déus («plors dels homes»/«l'impassible somriure dels déus»; Text 2), la condició humana es defineix com a grotesca i dominada pel silenci, un silenci que es relaciona amb la por («el teu temor», «el teu espant», Text 2). **(1 punt)**

(b) En aquest context, el Lúcid Conseller fa la funció d'orientar la interpretació de l'obra —el sentit final— cap a una visió desesperançada de l'ésser humà i de la història —la raó no pot res contra el mal i la injustícia— i cap a la intenció de coresponsabilitzar la societat civil —que calla i té por— dels actes de tirania dels dictadors que l'oprimeixen («I com establir i repartir [...] responsabilitats i culpes?», Text 2). El Lúcid Conseller fa la funció de remoure la consciència de l'espectador/lector («[Espriu] Pensa que tots som culpables del nostre silenci», Text 1), acostar els fets a la realitat política del moment (segona versió de l'obra: primer franquisme i Segona Guerra Mundial) i posar de manifest la universalitat de la baixesa de la condició humana. Tal com diu Miralles, el Lúcid Conseller s'adreça a un «amic mut» que en realitat som nosaltres, la gent: «Espriu trasllada la responsabilitat dels herois, dels personatges del mite, al «nosaltres», al «tu»: al públic» (Text 1). **(1 punt)**

2. PAU 2026 · Juny · Sèrie 1 · Exercici 1 (Opció A)

Exercici 1

[2 punts]

OPCIÓ A

Antígona, de Salvador Espriu, acaba amb un monòleg del Lúcid Conseller. Expliqueu la funció d'aquest personatge a l'obra i comenteu el sentit i la intenció del seu monòleg final.

Els 2 punts assignats es poden atorgar si l'examinand explica que:

(a) El Lúcid Conseller no té tradició en el referent clàssic de la tragèdia, és un personatge que Espriu introdueix en la segona versió i que es caracteritza per l'escepticisme i la ironia. Sempre va acompanyat d'un «amic», un conseller anònim que no diu res però que l'escolta, un mer recurs perquè el Lúcid Conseller pugui parlar en veu alta. Fa la funció d'orientar la interpretació de l'obra. **(1 punt)**

(b) El monòleg final del Lúcid Conseller és un apart dirigit a «l'amic», en què repassa, més enllà del mite clàssic, el destí dels diversos personatges de la tragèdia i avalua, amb un parlament irònic, el valor dels seus actes. Segons la interpretació del Lúcid Conseller, la mort voluntària d'Antígona, que ella considerava un triomf moral, perd qualsevol sentit heroic perquè és estèril: la crueltat no altera la consciència de l'home. Defineix la condició humana com a grotesca i dominada pel silenci i, la condició divina, indiferent al dolor humà. El sentit final s'emmarca, doncs, en una visió desesperançada de l'ésser humà i de la història —la raó no pot res contra el mal i la injustícia— i cap a la intenció de coresponsabilitzar la societat civil —que calla i té por— dels actes de tirania dels dictadors que l'oprimeixen. **(1 punt)**

3. PAU 2026 · Juny · Sèrie 5 · Exercici 1 (Opció A)

Exercici 1

[2 punts]

OPCIÓ A

Expliqueu el conflicte que es planteja a *Antígona*, de Salvador Espriu, entre Antígona i Creont. Relacioneu aquest conflicte amb el context històric i polític de redacció de l'obra.

Els 2 punts assignats es poden atorgar si l'examinand explica que:

(a) Espriu va escriure *Antígona* el 1939, just en acabar la Guerra Civil i als inicis de la dictadura del general Franco. Va revisar el text el 1947 i es va publicar el 1955. L'obra va néixer com a resposta al conflicte bèl·lic espanyol, i encarna en la tragèdia d'Antígona el dolor que provoquen les lluites fratricides i la injustícia de la llei imposada per la força. **(0,5 punts)**

(b) El conflicte neix de l'enfrontament del nou rei de Tebes, Creont, i Antígona. Creont, animant Etèocles a lluitar contra Polinices, ha provocat la mort de tots dos germans i s'ha proclamat rei de Tebes. Antígona, que ha intentat en va evitar que Etèocles lluiti contra el germà Polinices, s'enfronta a Creont perquè ha imposat que Polinices sigui tractat com a traïdor i, per tant, tal com mana la tradició, que el seu cos no sigui enterrat. Antígona trenca la llei imposada —una llei política, al marge de les lleis morals— quan decideix obeir el seu sentit ètic i enterrar Polinices. **(0,5 punts)**

(c) Espriu reinterpreta el mite d'Antígona per adaptar-lo a les circumstàncies de la Guerra Civil espanyola i, a partir de la segona versió (1969), del primer franquisme i de l'Europa de la Segona Guerra Mundial. Creont esdevé la figura del dictador i les seves lleis repressives; Antígona, al contrari, que mor pel que és just, representa la voluntat de concòrdia i el sacrifici per la pau. **(1 punt)**

Exercici 2

[3 punts]

2.1.

[1 punt]

Els quatre primers versos podrien servir per descriure el sacrifici d'Antígona en l'obra d'Espriu: Antígona creu que «és necessari i forçós» que ella mori pel poble de Tebes, i per això se sacrifica, perquè hi hagi pau i no mori «tot el poble» de Tebes per un home sol, pel rei Creont. Els versos d'aquest poema i les paraules finals d'Antígona també es poden interpretar com un lament per la Guerra Civil espanyola i el franquisme. **(1 punt)**

2.2.

[2 punts]

(a) Antígona representa la voluntat de concòrdia i el sacrifici per la pau. **(0,5 punts)**

(b) En aquest parlament final, Antígona expressa que el seu sacrifici és per mantenir la pau a Tebes: «no pertorbaré la pau de Tebes, tan necessària». Per això fa tornar la gent a casa, perquè no s'iniciï una guerra: «Calmeu el poble i que torni a les cases». És un sacrifici alegre («moro amb alegria»), no hi ha tristor perquè sap que salva Tebes i que «la maledicció» s'acaba amb ella. **(0,5 punts)**

(c) Al poema de *La pell de brau* (Text 1), la voluntat de concòrdia i de pau s'expressa als versos 5-8 amb termes clau com «ponts de diàleg», «estimar», «comprendre». Tant al Text 1 com al Text 2 hi ha la idea que el poble no ha d'estar dividit, que cal intentar la reconciliació entre germans, («mira de comprendre i estimar/les raons i les parles diverses dels teus fills», Text 1; «que el poble, oblidant el que el divideix [...]», Text 2). En tots dos textos s'expressa el desig de pau duradora («que el poble visqui eternament», Text 1; «que la maledicció s'acabi en mi», Text 2) i de normalitat («en l'ordre i en la pau, en el treball», Text 1; «que el poble [...] pugui treballar», Text 2). Tots dos textos acaben amb un clam que expressa el desig de llibertat, més explícit en el poema («en la difícil i merescuda llibertat», Text 1) i adreçat a Creont i els seus consellers a *Antígona* («i tant de bo que tu, rei, i tots vosaltres el vulgueu i el sapigueu servir», Text 2). [Es poden comentar altres aspectes com ara la noblesa d'esperit d'Antígona, la proposta humanista que fa, les lleis de la consciència vs. les lleis dels homes (llei de sang vs. llei autoritària), la rebel·lia i la pietat envers els morts, etc.] **(1 punt)**

En aquest exercici cal valorar la precisió i la brevetat (2.1.) i la capacitat de síntesi (2.2.). Es poden valorar altres respostes correctes diferents de les que es proposen en aquestes pautes de correcció.

5. PAU 2025 · Juny · Sèrie 1 · Exercici 1 (Opció A)

Exercici 1

[2punts]

Opció A

Els 2 punts assignats es poden atorgar si l'examinand explica que:

(a) Eumolp i el Lúcid Conseller es poden interpretar com a alter egos d'Espriu: el primer dona la visió de l'Espriu de 1939 i, el Lúcid Conseller, la de l'Espriu dels anys seixanta. **(0,5 punts)**

(b) Eumolp és un bufó geperut, el pigall de Tirèsias. És un esclau estranger sense ciutadania ni drets, per això pot actuar al marge de les lleis. Fa de contrapunt dels personatges, és lúcid i escèptic i manifesta obertament els seus pensaments. Es manté fidel a Antígona i decideix acompanyar-la en el seu destí. **(0,75 punts)**

(c) El Lúcid Conseller és un personatge que Espriu incorpora en la segona versió d'*Antígona* (publicada el 1969). Apareix només a la tercera part de l'obra, sempre en un apart de l'escena principal i es dirigeix a un «amic» anònim que li fa d'interlocutor sense rèplica —mirall de l'espectador/lector—, a qui comenta de manera crítica els fets. El Lúcid Conseller és irònic, escèptic i, evidentment, lúcid. Fa la funció de contrapunt, per remoure la consciència de l'espectador/lector, acostar els fets a la realitat política del moment i posar de manifest la universalitat de la baixesa de la condició humana. **(0,75 punts)**

6. PAU 2024 · Setembre · Sèrie 3 · Exercici 1 (Segona part)

Segona part

1.

Els 3 punts assignats al contingut del comentari es poden atorgar si l'examinand tracta, per separat o conjuntament, els aspectes especificats en les preguntes, és a dir, si explica que:

a) El fragment se situa al final de la primera part, al palau dels reis de Tebes. La primera part serveix per presentar els personatges i exposar el conflicte de l'obra. La guerra entre els germans Etèocles i Polinices ha acabat amb la mort de tots dos, l'un en mans de l'altre, mentre defensaven la setena porta de la ciutat. Ismene presencia la baralla sense identificar els seus germans i Antígona coneix la notícia per la informació d'Ismene. El conseller Creont, a la mort d'Etèocles, s'autoerigeix rei i decreta que s'enterri el cos d'Etèocles i es deixi insepult el de Polinices, cosa que ni Antígona ni Ismene volen acceptar. La imposició de Creont crea el conflicte que es desenvoluparà a continuació. **(1 punt)**

b) El fragment s'inicia amb la intervenció d'Eumolp, el bufó geperut, pigall de Tirèsias. És un personatge que no apareix a les tragèdies gregues d'Èsquil i de Sòfocles. Actua com a contrapunt dels altres personatges i es perfila com un alter ego del mateix Espriu, és l'element grotesc habitual en les seves obres. Irònic i mordaç, en aquest fragment és qui anuncia que Creont s'ha proclamat rei. Honest i coherent amb els seus actes, és l'únic que farà costat a Antígona.

c) També hi apareixen Antígona i Ismene, les germanes d'Etèocles i Polinices. Si bé en aquest fragment les dues germanes tenen una actitud similar, Antígona destaca per sobre d'Ismene per la fortalesa i la fermesa a l'hora de defensar les seves idees. Antígona serà la protagonista de l'obra.

d) També hi apareix Creont, l'antagonista d'Antígona. En aquest fragment, després d'haver atiat la guerra entre els dos germans, treu profit de la mort de tots dos i es proclama rei per imposar la seva llei. Exercirà el poder des de la imposició i el pragmatisme.

e) Finalment, també hi apareixen Euriganeia, l'esposa de Creont, i Astimedusa, la dida d'Etèocles i Polinices. Són personatges secundaris amb la funció de completar les escenes. **(1 punt)**

f) En aquest fragment, és Eumolp qui anuncia que Creont s'ha autoproclamat rei i qui n'apunta el tarannà poc democràtic: «La seva paraula, que era consell, és ara llei». En aquesta escena s'anuncia el

conflicte que es desenvoluparà al llarg de l'obra: la imposició de Creont de castigar Polinices, que considera un traïdor, deixant-lo insepult. Tant Antígona com Ismene es mostren contràries a la decisió de Creont. La llei de Creont es basa en la venjança i no en el perdó i la tolerància; Antígona, en canvi, buscarà el perdó dels dos germans. Espriu va escriure *Antígona* a les acaballes de la Guerra Civil espanyola i la va revisar en plena dictadura: l'obra és una reacció a la guerra incívica i fratricida i una crítica a la dictadura del general Franco. El personatge de Creont representa el dictador i Antígona és l'heroïna que creu en el perdó i la reconciliació i se sacrifica pel bé del seu poble. **(1 punt)**

Si l'examinand desenvolupa de manera correcta i coherent alguna altra qüestió pertinent no explicitada en l'enunciat, se li pot atorgar per aquest concepte fins a 1 punt, amb el benentès que la puntuació no pot sobrepassar els 3 punts assignats al contingut. Els altres 2 punts s'atorgaran segons la capacitat de presentar, estructurar i redactar el comentari, la claredat i la coherència expositives, i la capacitat d'anàlisi.

7. PAU 2024 · Juny · Sèrie 1 · Exercici 1 (Primera part)

Primera part

1.

[2,5 punts]

Els 2,5 punts assignats es poden atorgar si l'examinand explica que:

(a) *Antígona* de Salvador Espriu es basa en el mite clàssic d'Antígona, fixat per les tragèdies *Antígona*, de Sòfocles, i *Els set contra Tebes*, d'Èsquil. **(0,5 punts)**

(b) De les tragèdies clàssiques, Espriu n'extreu el nucli argumental (n'elimina alguns episodis i n'afegeix d'altres) i els personatges principals. Converteix el pròleg en un personatge que s'adreça a l'espectador/lector (el Pròleg) i afegeix personatges nous, com Eumolp i el Lúcid Conseller. El cor de les tragèdies gregues desapareix, però el trobem adaptat en el plany en alexandrins de les dones i les «veus» al final de la primera part. **(1 punt)**

(c) Espriu reinterpreta el mite per adaptar-lo a les circumstàncies de la Guerra Civil espanyola i, a partir de la segona versió, del primer franquisme i de l'Europa de la Segona Guerra Mundial. Creont esdevé la figura del dictador i les seves lleis repressives; Antígona, al contrari, representa la voluntat de concòrdia i el sacrifici per la pau. El Lúcid Conseller, que Espriu incorpora en la segona versió d'*Antígona* (publicada el 1969), fa la funció de contrapunt, per remoure la consciència de l'espectador/lector, acostar els fets a la realitat política del moment i posar de manifest la universalitat de la baixesa de la condició humana. **(1 punt)**

Si l'examinand complementa la resposta de manera correcta i coherent amb algun altre aspecte pertinent no explicitat en l'enunciat se li pot valorar fins a 1 punt, amb el benentès que la puntuació global de la pregunta no pot sobrepassar els 2,5 punts assignats.

8. PAU 2023 · Setembre · Sèrie 2 · Exercici 3 (Primera part)

3.

Els 2,5 punts assignats es poden atorgar si l'examinand explica que:

(a) Espriu reprèn el mite clàssic d'Antígona, que havien fixat les tragèdies *Els set contra Tebes* d'Èsquil i *Antígona* de Sòfocles. Espriu n'extreu part del nucli argumental, hi afegeix els personatges del Lúcid Conseller i Eumolp, i el reinterpreta per adaptar-lo a les circumstàncies de la Guerra Civil Espanyola i, a partir de la segona versió, del primer franquisme i de l'Europa de la Segona Guerra Mundial. **(0,5 punts)**

(b) L'obra s'organitza en tres parts (o actes) i va precedida per un pròleg innovador: Espriu converteix el Pròleg en un personatge que interpel·la l'espectador/lector i situa l'acció i els personatges en context. El Pròleg demana disculpes per l'atreviment i passa a exposar els fets que precedeixen l'acció que tindrà lloc en els actes següents. **(0,5 punts)**

(c) La primera part, situada al palau dels reis de Tebes, n'és el plantejament: presenta i defineix els personatges i exposa el motiu del conflicte: la lluita entre els germans Etèocles i Polinices per aconseguir el poder a Tebes, els esforços fallits de llur germana Antígona per evitar la guerra i la mort dels dos germans. La tensió arriba al clímax quan Eumolp anuncia que Creont és el rei. L'acte acaba amb una escena a manera de cor, com en les tragèdies gregues, on les dones lamenten la situació en què es troben. **(0,5 punts)**

(d) La segona part transcorre de nit als afores de la ciutat de Tebes, on hi ha les restes mortals de Polinices i conté el nus de la tragèdia; té la funció de fer avançar l'acció cap al desenllaç final i mostra les motivacions dels personatges. En essència, la fermesa ètica d'Antígona contrasta amb els dubtes i les incerteses de la resta dels personatges. L'acte acaba amb la imatge d'Antígona, que, davant de la presència imminent dels guàrdies, decideix no fugir com fa Eumolp, i aposta per sacrificar-se i morir per allò que creu just. (Cal destacar la funció del bufó Eumolp, que fa de contrapunt dels personatges, manifesta obertament els seus pensaments i es manté fidel a Antígona.) **(0,5 punts)**

(e) La tercera part torna a tenir lloc al palau dels reis de Tebes després de l'arrest d'Antígona. El nou rei Creont exerceix el poder i actua com a antagonista d'Antígona, que al llarg de l'acte defensa la seva actitud contrària a la llei imposada i aposta pel sacrifici en bé de la pau, la concòrdia i el perdó. L'acte es tanca amb un monòleg del Lúcid Conseller, que serveix per acostar els fets a la realitat espanyola i posar de manifest la universalitat de la baixesa de la condició humana. **(0,5 punts)**

9. PAU 2023 · Juny · Sèrie 1 · Exercici 2 (Segona part)

2.

[5 punts: 3 punts pel contingut i 2 punts per la capacitat d'argumentació i d'anàlisi, l'ordenació de les idees i la coherència del discurs]

Pautes de correcció

Els tres punts assignats al contingut del comentari es poden atorgar si l'examinand tracta, per separat o conjuntament, els aspectes especificats en les preguntes, és a dir, si:

A. *Identifica que el fragment correspon a la intervenció final d'Antígona, que clou la reelaboració espriuana del mite clàssic, just abans del monòleg d'El Lúcid Consell, un personatge introduït en l'edició de 1947. El text és el desenllaç de l'enfrontament entre el nou rei de Tebes, Creont, i Antígona. Al primer acte, el conseller Creont havia atiat la batalla, animant Etèocles a lluitar contra Polinices, cosa que va provocar la mort dels dos germans i l'autoproclamació de Creont com a rei. Antígona, que havia intentat en va evitar que Etèocles s'enfrontés al seu germà Polinices, es torna a enfrontar a Creont al tercer acte perquè el nou rei ha imposat que el cos de Polinices, considerat un traïdor, no sigui enterrat. Antígona, que ha trencat la llei política imposada perquè ha decidit obeir el seu sentit ètic i enterrar el seu germà com mana la tradició, s'autodeclara innocent perquè ha obeït la llei moral. (**1'5 punts)***

B. *La tragèdia és la resposta cívica d'Espriu al conflicte civil espanyol (el text original és del març 1939), avantsala de la Segona Guerra Mundial, i al context de la postguerra europea i a la consolidació del règim franquista (l'obra es publica per primera vegada el 1955, després que fos revisada amb canvis significatius el 1947). En aquest sentit, Espriu encarna en la tragèdia d'Antígona el dolor que provoquen les lluites fratricides i el xoc de legitimitats entre la llei i l'ètica. Enfront de Creont, que esdevé la imatge de la dictadura i de les lleis de venjança pròpies dels conflictes bèl·lics, Antígona representa, al contrari, l'intent de concòrdia. Com ella mateixa reconeix a Terèsias, el vell cec endeví, el seu sacrifici injust és, tanmateix, necessari per aturar la cadena de venjances i odis, i recuperar la pau de la ciutat, en un acte suprem de perdó col·lectiu personalitzat en Antígona mateixa. (**1,5 punts**)*

ERRORS DE LLENGUA A LA PROVA DE LITERATURA CATALANA

1. Criteri general

Es pot arribar a descomptar fins a 1 punt de la nota de l'examen per errors de llengua.

No hi ha un barem que penalitzi per cada error (0,1, 0,25, etc.). La penalització, si és el cas, resulta d'una valoració general de la prova, segons la pauta següent.

2. Pauta

Pocs errors lleus o lapsus clars: 0 punts
Errors lleus abundants i repetits: 0,5 punts
Molts errors lleus i/o alguns de greus: 0,75
Molts errors greus: 1 punt

Excepcionalment, es pot arribar a descomptar fins a 2 punts en el cas d'errors molt greus i molt abundants, o bé d'una redacció tan deficient que faci difícil la comprensió. En aquests casos, convé que es detallin les raons per les quals s'ha descomptat més d'un punt.

De manera general, es poden considerar greus les errades ortogràfiques que afecten b/v, i/y i l'ús de h, la mala puntuació —especialment per absència—, els castellanismes lèxics, morfològics i sintàctics, l'omissió de pronoms àtons o els anacoluts. Són poc greus o lleus l'oblit ocasional d'accents, l'oblit o abús de la dièresi, els pronoms relatius col·loquials o l'ortografia dels pronoms febles, per exemple.

10. PAU 2023 · Juny · Sèrie 5 · Exercici 2 (Segona part)

2.

[5 punts: 3 punts pel contingut i 2 punts per la capacitat d'argumentació i anàlisi, l'ordenació de les idees i la coherència del discurs]

Els 3 punts assignats al contingut del comentari es poden atorgar si l'examinand tracta, per separat o conjuntament, els aspectes especificats en les preguntes, és a dir, si:

(a) Situa l'escena al final del tercer acte. L'escena té lloc dins del palau dels reis de Tebes, davant del govern de l'autoproclamat rei, Creont. Hi concorren Antígona i Eumolp després que els guardes els hagin arrestat per haver incomplert la llei imposada per Creont que impedia l'enterrament del germà d'Antígona Polinices. Antígona assumeix tota la culpa i n'eximeix Eumolp. El monòleg final d'Antígona és el desenllaç del conflicte que s'ha anat exposant al llarg de l'obra. **(1 punt)**

(b) Explica que Antígona ha decidit no acceptar la llei imposada i es proclama fidel a la llei de la tradició, la moral i la sang: «La meva sang m'ordenava d'arrencar aquell cos de la profanació». És innocent, doncs, perquè ha obrat segons la llei moral, contrària a la llei política de la tirania de Creont. En obrar en conseqüència i reclamar-se fidel a aquesta llei i assumir el seu destí, la mort d'Antígona esdevé no pas una condemna inútil, sinó un sacrifici pel seu poble que ha de posar fi a la maledicció que pesa sobre Tebes. En conclusió, l'acte heroic d'Antígona és una lliçó moral contra les lleis punitives i venjatives de Creont. L'acceptació del seu destí implica morir en pau i, en la foscor de la presó, revivint en el record les imatges vives de Tebes («els carrers, la font, els camps, el riu, aquest cel»). La correlació entre el mite tràgic grec i l'Espanya franquista i de l'Europa dominada pels feixismes és evident: Creont esdevé la imatge del dictador que imposa unes lleis repressives per castigar i no per restablir la concòrdia i la pau. **(1,5 punts)**

(c) Explica que a l'acte tercer apareix la figura del Lúcid Conseller, un personatge inventat per Espriu que actua des d'una posició distant per comentar els fets. El personatge contrasta amb la resta de consellers, seguidors fidels de Creont, que accepten el seu mandat tot donant-li suport i parlen en termes estrictament burocràtics de compliment de la llei. Tot i que la intervenció del Lúcid Conseller en el fragment és breu s'observa com destaca també per la ironia i sarcasme dels seus comentaris. El Lúcid Conseller és l'*alter ego* d'Espriu. **(0,5 punts)**

ERRORS DE LLENGUA A LA PROVA DE LITERATURA CATALANA

1. Criteri general

Es pot arribar a descomptar fins a 1 punt de la nota de l'examen per errors de llengua.

No hi ha un barem que penalitzi per cada error (0,1, 0,25, etc.). La penalització, si és el cas, resulta d'una valoració general de la prova, segons la pauta següent.

2. Pauta

Pocs errors lleus o lapsus clars: 0 punts
Errors lleus abundants i repetits: 0,5 punts
Molts errors lleus i/o alguns de greus: 0,75
Molts errors greus: 1 punt

Excepcionalment, es pot arribar a descomptar fins a 2 punts en el cas d'errors molt greus i molt abundants, o bé d'una redacció tan deficient que faci difícil la comprensió. En aquests casos, convé que es detallin les raons per les quals s'ha descomptat més d'un punt.

De manera general, es poden considerar greus les errades ortogràfiques que afecten b/v, i/y i l'ús de h, la mala puntuació —especialment per absència—, els castellanismes lèxics, morfològics i sintàctics, l'omissió de pronoms àtons o els anacoluts. Són poc greus o lleus l'oblit ocasional d'accents, l'oblit o abús de la dièresi, els pronoms relatius col·loquials o l'ortografia dels pronoms febles, per exemple.

11. PAU 2022 · Setembre · Sèrie 3 · Exercici 1 (Segona part)

SEGONA PART

1.

[5 punts: 3 punts pel contingut i 2 punts per la capacitat d'argumentació i d'anàlisi, l'ordenació de les idees i la coherència del discurs]

Els tres punts assignats al comentari de contingut es poden atorgar si l'examinand tracta, per separat o conjuntament, els aspectes especificats en les preguntes, és a dir si:

(a) Situa el fragment a la segona part de l'obra, després que els dos germans enfrontats per la voluntat d'ocupar el poder de Tebes, Etèocles i Polinices, s'hagin mort l'un a l'altre davant l'última porta de la ciutat, i just quan Antígona, acompanyada per la seva germana Ismene, avança de nit pel bosc per enterrar el cos del seu germà Polinices, que la llei dictada per Creont, el nou rei, havia obligat a deixar insepult com a càstig per rebel·lió (1 punt).

(b) Explica que el valor del fragment gira sobretot entorn del xoc dialèctic entre la legitimitat de les lleis divines, que Espriu associa a l'ètica de la dignitat humana (perdó, respecte, amor fraternal), i les lleis humanes, basades en els principis civils i que estan, doncs, condicionades pels interessos polítics (1 punt). En aquest sentit, Tirèsias, l'endeví cec, culpa Polinices de la guerra i opta per obeir Creont, mentre que Antígona, conscient de la fatalitat de la nissaga a què pertany, assumeix el sacrifici com a manifestació catàrtica de l'amor i del perdó (1 punt). Es valorarà positivament que l'examinand proposa una interpretació de l'actitud del pigall Eumolp.

Si l'examinand complementa la resposta de manera correcta i coherent amb alguna qüestió pertinent no explicitada en l'enunciat, se li pot valorar fins a 1 punt, amb el benentès que la puntuació global de la pregunta no sobrepassarà els 3 punts assignats al contingut de la resposta.

12. PAU 2022 · Juny · Sèrie 2 · Exercici 2 (Primera part)

Els 2,5 punts assignats es poden atorgar si l'examinand explica que:

(a) El Lúcid Conseller és un personatge que Salvador Espriu incorpora en la segona versió d'*Antígona* (1967) i només apareix a la tercera part o acte. **(0,5 punts)**

(b) Fa una funció de contrapunt al conflicte plantejat, i comenta el sacrifici d'Antígona, que considera inútil, des d'una visió desesperançada dels fets històrics i des d'una visió crítica antiheroica. La seva lucidesa fa que es mostri irònic, distant, categòric i escèptic, tot i que algun cop es presenta líric i reflexiu. **(1 punt)**

(c) El Lúcid Conseller tanca la tragèdia amb un últim parlament que, seguint les indicacions de l'acotació inicial, el lector o el director de l'obra pot escurçar o eliminar. L'escena final serveix també per a exposar la interpretació de la tragèdia, predir el futur dels diferents personatges i, finalment, per reflexionar i fer reflexionar sobre la resposta humana davant la guerra; les referències a la situació de la guerra civil espanyola i de la dictadura posterior són evidents. En aquest parlament el Lúcid Conseller esdevé una mena d'*alter ego* d'Espriu que, entre d'altres temes, subratlla la complicitat d'un sector de la societat catalana (sobretot la burgesia però també de manera directa el públic o el lector) amb el tirà i, doncs, amb el franquisme. **(1 punt)**

Si l'examinand complementa la resposta de manera correcta i coherent amb algun altre aspecte pertinent no explicitat en l'enunciat se li pot valorar fins a 1 punt, amb el benentès que la puntuació global de la pregunta no pot sobrepassar els 2,5 punts assignats.

13. PAU 2022 · Juny · Sèrie 5 · Exercici 3 (Primera part)

Els 2,5 punts assignats es poden atorgar si l'examinand explica que:

(a) Salvador Espriu va escriure *Antígona* el 1939, just en acabar la guerra civil i començar la dictadura del general Franco. Va revisar el text el 1947 i el va editar el 1955. L'obra va néixer com a resposta al conflicte bèl·lic espanyol, i encarna en la tragèdia d'Antígona el dolor que provoquen les lluites fratricides i la injustícia de la llei imposada per la força. **(0,5 punts)**

(b) El conflicte ve donat per l'enfrontament del nou rei de Tebes, Creont, i Antígona. El conseller Creont, al primer acte, atia la batalla, animant Etèocles a lluitar contra Polinices, cosa que provoca la mort dels dos germans i l'autoproclamació de Creont com a rei. Antígona, que, per la seva banda, havia intentat en va evitar que Etèocles s'enfrontés al seu germà Polinices (primer acte), es torna a enfrontar a Creont (tercer acte) perquè ha imposat que el cos de Polinices sigui tractat de traïdor i no sigui enterrat, tal com mana la tradició. Antígona trenca la llei imposada —una llei política, al marge de les lleis morals— quan decideix obeir al seu sentit ètic i enterrar el seu germà. Antígona, que s'autodeclara innocent perquè ha obeït la llei moral, se sacrifica i mor per allò que és just i per la pau de Tebes. **(1 punt)**

(c) La correlació entre la tragèdia grega i la situació immediata a la guerra civil espanyola és evident. Creont esdevé la imatge del dictador, que després d'atiar el conflicte imposa unes lleis repressives establertes per a castigar i no pas per a restablir la concòrdia i la pau entre el poble. Antígona representa, al contrari, l'intent de concòrdia (vol evitar la lluita entre germans fent reflexionar Etèocles sobre l'absurditat de la lluita pel poder que els du a la mort i a la desaparició de la família) i el sacrifici per la pau. El personatge del Lúcid Conseller, que interpel·la el públic al final de l'obra, vol fer prendre consciència de la projecció de la tragèdia en la realitat política. **(1 punt)**

14. PAU 2021 · Setembre · Sèrie 1 · Exercici 1 (Primera part)

PRIMERA PART

1.

[2,5 punts]

Els 2,5 punts assignats a la pregunta es poden atorgar si l'examinand explica que:

(a) Espriu designa les realitats nacionals o polítiques —i fins i tot la llengua— amb noms inventats. Barcelona és Lavínia, i, per extensió, els lavinians són els catalans. Catalunya apareix designada amb el nom Alfaranja només en el darrer conte del llibre, «Tarot per a algun titella del teatre d'Alfaranja». Espanya és designada amb el terme Konilòsia. Tot i que només és designada en l'última narració, en moltes hi apareixen també els carrers i l'entorn de Sinera, que és el nom amb què Espriu designa Arenys de Mar, mitificat en el record. **(1 punt).**

(b) Mentre que la vila marinera (Sinera) suscita sempre el record positiu, associat al temps de la infantesa (per exemple a «Tereseta que baixava les escales» o «Tòpic»), Konilòsia i Lavínia (i Alfaranja) són objecte de sàtira, sobretot de caràcter moral, perquè enumera i critica els defectes col·lectius dels seus habitants; i indica que aquesta actitud és visible sobretot en les narracions «El meu amic Salom», «El país moribund» i «Tarot per a algun titella del teatre d'Alfaranja». **(1 punt)**.

(c) En general, els ciutadans d'aquests llocs són descrits com mesquins, gasius, envejosos, ignorants, autosuficients, mesells, i impossibles de corregir, perquè només volen sentir lloances de si mateixos. A «El país moribund», justament es refereix a la mort de Catalunya, convertida només en una carcassa buida, sense ànima, amb una llengua decadent i uns habitants materialistes; la reacció del narrador un cop mort el país és definitòria d'aquests defectes. A «Tarot…», la crítica s'adreça no tant al país sinó a la destrucció del país i la prohibició de la llengua que ha resultat de la «fins ara última guerra civil de Konilòsia» (la guerra de 1936-39). **(0,5 punts).**

Si l'examinand complementa la resposta de manera correcta i coherent amb algun altre aspecte pertinent no explicitat en l'enunciat se li pot valorar fins a 1 punt, amb el benentès que la puntuació global de la pregunta no pot sobrepassar els 2 punts assignats.

---

15. PAU 2021 · Juny · Sèrie 2 · Exercici 2 (Segona part)

2.

[5 punts: 3 punts pel contingut i 2 punts per la capacitat d'argumentació i d'anàlisi, l'ordenació de les idees i la coherència del discurs]

Els 3 punts assignats al contingut del comentari es poden atorgar si l'examinand tracta, per separat o conjuntament, els aspectes especificats en les preguntes, és a dir, si explica que:

(a) La narració consisteix gairebé tota en un monòleg de Salom, que narra a un auditori col·lectiu que no intervé el seu projecte de vida, com fracassa i com, al final, adopta la filosofia de Crisant (consistent a afalagar tothom). **(0,5 punts)**

(b) Salom és una contrafigura o projecció de l'autor: és un titellaire, i els personatges dels contes són els ninots que ell crea i mou, de manera que la humanitat esdevé grotesca. A través de Salom, doncs, Espriu vehicula la seva visió crítica dels comportaments humans, tant indivuals com col·lectius. **(0,5 punts)**

(c) Salom emmarca la seva biografia en un context polític: és de Lavínia (Barcelona), capital del país dels lavinians (catalans), que al seu torn és dins Konilòsia (Espanya). En comptes d'explicar detalls vitals, enumera les característiques definitòries dels ciutadans d'aquests llocs: Konilòsia es defineix pel contrast entre una història gloriosa passada i un present de mesquinesa, ignorància i intolerància al triomf individual, barrejades amb orgull i suficiència. Els lavinians (grup a part, amb llengua pròpia) tenen els mateixos defectes, associats a unes activitats econòmiques que recullen els tòpics sobre Catalunya: comerç, indústria i professions liberals, que constitueixen la riquesa del país. **(1 punt)**

(d) Aquesta crítica és funcional al desenrotllament posterior del relat: tòpicament, Salom és un jove extremament intel·ligent i consagrat a la lectura, que, però, és destinat a seguir la convenció familiar de l'advocacia. El contrast, plantejat de manera esquemàtica, lluny dels mecanismes de la narració realista, és: la moral pràctica (practicar l'advocacia o el comerç) s'oposa a la moral de l'intel·lectual que, a través de la intel·ligència, voldria reformar els valors cívics dels seus conciutadans. La darrera frase resumeix el fracàs del projecte: el somriure suficient de l'aspirant a reformador davant el pronòstic del pare («Jo vaig somriure amb suficiència») és seguit per la confirmació taxativa d'aquell pronòstic («I em vaig ensorrar»). **(1 punt)**

Si l'examinand desenvolupa de manera correcta i coherent alguna altra qüestió pertinent no explicitada en l'enunciat, se li pot atorgar per aquest concepte fins a 1 punt, amb el benentès que la puntuació no pot sobrepassar els 3 punts assignats al contingut. Els altres 2 punts s'atorgaran segons la capacitat de presentar, estructurar i redactar el comentari, la claredat i la coherència expositives, i la capacitat d'anàlisi.

---

16. PAU 2021 · Juny · Sèrie 5 · Exercici 3 (Primera part)

3.

[2,5 punts]

Pauta de correcció

Els 2,5 punts assignats a la pregunta es poden atorgar si l'examinand explica que:

(a) El personatge de Salom és una contrafigura de l'autor, que apareix en les dues narracions esmentades en l'enunciat en dos moments de la seva vida; en la primera, és un home de quaranta-cinc anys; en la segona, és un home vell i malalt, a prop de la mort. (Es pot recordar que el primer conte, de la primera part, està escrit entre 1934 i 1935, mentre que el segon, que tanca el llibre, és de 1969.) **(0,5 punts)**

(b) Tot i que no és descrit explícitament, Salom apareix en aquest segon conte com un titellaire que mou els personatges dels contes d'Espriu; tanmateix, ell mateix és també un titella (una creació) en mans d'Espriu, i per això al final del conte el narrador-autor desa el putxinel·li de Salom i de tots els altres personatges. **(0,5 punts)**

(c) Espriu fa servir Salom, sobretot, perquè exposi una visió crítica, satírica de la societat catalana (Lavínia i els lavinians, Alfaranja) i espanyola (Konilòsia). Així, en la primera narració, enumera els defectes dels konilosians i dels lavinians (ignorància, egoisme, desconfiança, enveja, mesquinesa) i es proposa com a projecte vital lluitar contra aquests defectes i corregir «la mesquinesa, la hipocresia i la ignorància de Lavínia», un projecte que fracassa perquè els humans no accepten la crítica i només volen sentir-se lloar, seguint la teoria de Crisant. **(0,75 punts)** En la segona, la crítica és encara més desenganyada, perquè totes les preguntes que es fa Salom sobre Alfaranja (Catalunya) queden sense resposta: no s'hi pot fer, pensar ni dir res de seriós ni autèntic, no se sap què és ben bé el país, quina llengua s'hi parla; és un «país escamotejat, esdevingut fantasma», un «sorrencós terrer» on es llaura sense profit i que ens engolirà a tots. La incomprensió de què és víctima Salom es reflecteix en els comentaris dels altres personatges. **(0,75 punts)**

Si l'examinand complementa la resposta de manera correcta i coherent amb algun altre aspecte pertinent no explicitat en l'enunciat se li pot valorar fins a 1 punt, amb el benentès que la puntuació global de la pregunta no pot sobrepassar els 2,5 punts assignats.

---

17. PAU 2020 · Setembre · Sèrie 4 · Exercici 2 (Segona part)

2. Comenteu la secció IV i fragments de la V de la narració «Tereseta-que-baixava-les-escales» del volum *Narracions*, de Salvador Espriu. Tingueu en compte, especialment, els aspectes següents (no cal tractar-los separadament ni en el mateix ordre):
a) L'estructura narrativa de la narració.
b) La importància dels espais i el pas del temps.
c) La veu narrativa i el llenguatge.
d) L'elegia per un món perdut.
[5 punts: 3 punts pel contingut i 2 punts per la capacitat d'argumentació i d'anàlisi, l'ordenació de les idees i la coherència del discurs]

TERESETA-QUE-BAIXAVA-LES-ESCALES

IV

«Fixa't com baixava les escales, que senyora! Pas de dama, lent, compassat i lleuger alhora, d'un ritme igual i segur, d'una escola i d'un estil que s'han perdut. Sí, la Teresa és molt vella, ja ho saps, té els meus anys. Que si ho puc recordar? Vàrem jugar tantes vegades juntes, en aquesta placeta, a cuit, a marro-titiu, al soldat plantat, a saltar i parar. I ara això és ben lluny. Aleshores el poble se'ns apareixia com si fos més gran, immens, d'un color més ric, amb un altre caràcter. Les nostres corregudes sempre descobrien un nou racó amagat. Cada tarda esperàvem al sorral l'amorrada de les barques i, de tant en tant, el retorn d'algun veler de les remotes mars d'Amèrica o de la Xina. El meu pare també va ser pilot i anà fins a Rússia, a través d'aigües gelades, vorejant niells de glaç. Arribava després vestit amb pells, igual que un ós, i a l'església escandalitzava amb el seu luxe. Tot va passar. Algun dia, al capvespre, ens enfonsàvem pels canyars dels rials, amb l'esgarrifança d'una aventura prohibida. Avançàvem gairebé a les palpentes, i ens voltava com el pressentiment d'un miracle. Hi havia potser una teranyina de boira al Remei i una gropada de bruixes al fons, damunt la Muntala. I contàvem, en tornar, a les nostres àvies l'incident d'una topada amb algun fantasma. Tot passà. Vàrem anar creixent, i jo em vaig casar. La Teresa i la seva germana Júlia, morta, tísica, de fa molts anys, varen viatjar amb el capità Vallalta, en la "Panxita". Més tard la fragata va naufragar, i al cap de poc, la Júlia i el vell es varen morir. I ara, ja ho veus, la Teresa passa pel meu costat sense mirar-me, amb la neboda geperuda al darrera, com una ombra de gos, passa fregant-me i ni em mira, i la meva família ve d'una estirp almenys tan clara com la d'ella, i jo li he de donar tractament, com una menestrala. Tot canvià. La Teresa és una vella trista, no sap riure. I el poble em sembla, i a ella de segur que també, tan petit, tan buit i rònec! I en altre temps la nostra fantasia l'imaginava com dintre un núvol, sense límits. Carrer de la Bomba, Rera-la-fleca, carrer de la Torre. La Teresa baixava rabent els graons de l'església, i fixa't ara com els baixa. Això sí, tan senyora, amb pas de dama.»

V

«Tu diràs, la caixa de la "Fragata" vols que no sigui de fusta bona? Fuig, la neboda és ganyona, anem, però no escatimaria un cèntim en un detall de tant supòsit. [...] Sí, una gentada, aquest espectacle no es veu sovint, cada dia no moren "Fragates". Uf, molt rica, calcula-li per un cap baix dues-centes mil unces i et quedes potser curta. La picossada, sencera per a la gepes. [...] Quietud, ja la baixen. Ha de pesar, i aquestes escales són estretes, que no rellisquin. La fusta és cara, no en pots dubtar, és cara, ja

t'ho deia. Els del baiard suen, fan angúnia, mira com suen. Vejam si l'esberlaran daltabaix de les escales.»

cuit, *marro-titiu*, *el soldat plantat*, *saltar i parar*: Jocs infantils de carrer.
amorrada: 'acció de posar les barques en terra'.
rials: 'rieres'.
el Remei: Ermita en un turó al nord-oest d'Arenys.
gropada de bruixes: 'núvols de tempesta'.
la Muntala: El Montalt, un turó de la serralada Litoral al nord-oest d'Arenys.
clara: 'distingida, noble'.
menestrala: 'persona que practica un ofici manual', aquí en el sentit de 'persona d'un estament social inferior'.
rònec: 'envellit, deixat, descurat'.
ganyona: 'avara, garrepa'.
unces: Monedes d'or antigues.
picossada: 'quantitat gran de diners'.
la gepes: 'la geperuda'.
baiard: Instrument format per dues barres paral·leles i una plataforma, per transportar a pes de braços persones o materials (aquí, el taüt).

Pauta de correcció

Els tres punts assignats al contingut del comentari es poden atorgar si l'examinand tracta, per separat o conjuntament, els aspectes especificats en les preguntes, és a dir, si:

(a) *Explica que la narració «Tereseta-que-baixava-les-escales» està formada per cinc parts, que mostren cinc moments concrets, com aturats, de la vida de Teresa, i que corresponen a les edats de la infantesa, la joventut, la maduresa, la vellesa i la mort. I diu que totes cinc tenen en comú una veu narrativa —algú que coneix Teresa i en parla com si s'adrecés a algú altre, llevat de I, on parla a Teresa i a altres amics— i un mateix espai en el qual el personatge de Teresa fa la mateixa acció: baixar les escales de l'església del poble (Sinera / Arenys).* **(0,5 punts)** *I situa els dos fragments proposats dient que corresponen als dos últims moments: la vellesa i la mort. En el primer, l'acció de baixar les escales contrasta amb la de la infantesa: abans les baixava «rabent»; ara, en canvi, a poc a poc, a causa de la vellesa. En el segon, ja no les baixa ella, sinó els homes que duen el taüt de Teresa, ja morta.* **(0,5 punts)**

(b) *Explica que el text contrasta contínuament el passat amb el present. Concretament, que a IV la veu narrativa evoca («Que si ho puc recordar?») els jocs infantils de la part I, però ara no des del punt de vista dels infants, sinó d'una vella com Teresa (per això «ara això és ben lluny», «Tot va passar», «Tot passà»), que interpreta el passat: llavors, el poble i l'entorn se'ls apareixien immensos i màgics; ara, en canvi, és petit i rònec. La narradora també desgrana el passat de la seva família («El meu pare* també *va ser pilot...»), paral·lel al de la família de Teresa (els viatges amb la fragata «Panxita»), que contrasta amb un present desigual, en què la narradora és inferior socialment a Teresa. El text desgrana també les morts de la família de Teresa, per desembocar en la realitat de la Teresa del*

present: « La Teresa és una vella trista, no sap riure». I que a V, que descriu l'enterrament, Teresa ha sofert una mitificació: ja no és Teresa, sinó la «Fragata», com a resultat del mite familiar de la fragata «Panxita». El pes de la caixa i l'esforç dels que la baixen continua i conclou les baixades anteriors, amb el pes dels anys, la història i la riquesa familiar. **(1 punt)**

(c) *Explica que, a V, la veu narrativa ha esdevingut més crítica, pròpia de la xafarderia de poble, i centrada en l'economia (reflectit també en el llenguatge: «ganyona», «picossada», «la gepes»): el preu de la caixa (hi insisteix al final), el patrimoni, i l'herència que rebrà la neboda geperuda («la gepes»).* **(0,5 punts)**

(d) *Conclou que, a través del personatge narrador, Espriu projecta una mirada elegíaca sobre el passat dels personatges en una vila marinera, amb la consegüent mitificació del món de la infantesa: els jocs al poble i l'entorn, i els viatges dels vaixells familiars. La veu narrativa esdevé lírica quan evoca el passat, i contrasta amb el to més distant, àcid, sense pietat, de la veu que descriu el present. Es valorarà que sàpiga identificar la vila amb Sinera, és a dir, la mitificació que fa Espriu de la seva infantesa a Arenys de Mar***. (0,5 punts)**

Si l'examinand desenvolupa de manera correcta i coherent alguna qüestió pertinent no explicitada en l'enunciat, se li pot atorgar per aquest concepte fins a 1 punt, amb el benentès que la puntuació no pot sobrepassar els 3 punts assignats al contingut. Els altres 2 punts s'atorgaran segons la capacitat de presentar, estructurar i redactar el comentari, la claredat i la coherència expositives, i la capacitat d'anàlisi.

18. PAU 2020 · Juny · Sèrie 1 · Exercici 1 (Primera part)

Responeu a DUES de les qüestions següents

1. Expliqueu les característiques generals i els temes principals del recull *Narracions* de Salvador Espriu. Poseu exemples que us semblin representatius.
[2,5 punts]

Pauta de correcció
Els 2,5 punts assignats a la pregunta es poden atorgar si l'examinand:

a) *Presenta la narrativa d'Espriu com (1) una narrativa antipsicològica i antirealista, oposada tant al model literari del Noucentisme com a la tradició realista del segle XIX, i (2) com una narrativa distanciada, més aviat expressionista, que deforma la realitat i els personatges, i opta sovint per la sàtira —per bé que hi ha lloc per a l'evocació lírica, també. Per això (3) sovint s'ha parlat dels seus personatges com a ninots o titelles (moguts pel titellaire Salom, que és una contrafigura de l'autor), i d'aquí també (4) un ús poc convencional de la llengua literària, que produeix efectes de distorsió o d'humor per la superposició de cultismes i vulgarismes.* **(0,25 punts per cada aspecte, fins a un total d'1 punt)**
b) *Explica que els dos grans temes del llibre són: (1) la mort i el pas del temps; (2) la sàtira dels comportaments humans, individuals i coectius; (3) l'elegia per un món perdut, sovint associat a la infantesa.* **(0,25 punts per cada tema, fins a un total de 0,75 punts)**
c) *I ho detalla, explicant que: (1) La mort i el pas del temps són presents en bona part de les narracions, com ara "Tereseta-que-baixava-les-escales", "Tòpic", "Conversió i mort d'en Quim Federal", "El país moribund", "Letizia", "Mariàngela l'herbolària", "Tres sorores" o "Tarot per a algun titella del teatre d'Alfaranja". (2) Espriu satiritza i denuncia l'actitud dels homes davant aquesta realitat, especialment la vanitat dels actes humans, la pedanteria intel·lectual, la insolidaritat o la indiferència davant el patiment (per exemple, a "Tòpic", "En Panets passeja el cap", "El país moribund", "Conversió i mort..."), i constata la impossibilitat humana de comprendre el sentit de la vida ("El meu amic Salom", "Tarot per a algun titella..."); pel que fa als valors col·lectius, Espriu satiritza els vicis dels catalans (Lavínia, Alfaranja) i dels espanyols (Konilòsia): desconfiança, indiferència pel patrimoni, suficiència, ignorància, enveja, mesquinesa; els catalans, particularment, són els responsables de tenir un país decadent, moribund, sense ànima, i de reaccionar-hi amb indiferència ("El país moribund", "Tarot..."). (3) Davant la devastació, l'única cosa que Espriu es mira sense sarcasme és el record del passat, que s'associa a la infantesa a Sinera (encara que no aparegui el nom). Així, a "Tereseta-que-baixava-les-escales" la veu narrativa evoca repetidament els jocs pels carrers del poble o pels rials, i a "Tòpic" el narrador recorda també els jocs de la infantesa amb l'Eleuteri, que ara és mort (i, en aquest cas, la reducció freda, racional d'aquesta mort a un tòpic contrasta amb la vida viscuda i enyorada).* **(0,25 punts per cada tema ben explica i exemplificat, fins a 0,75 punts)**

Si l'examinand complementa la resposta de manera correcta i coherent amb algun altre aspecte pertinent no explicitat en l'enunciat se li pot valorar fins a 1 punt, amb el benentès que la puntuació global de la pregunta no pot sobrepassar els 2,5 punts assignats

19. PAU 2020 · Juny · Sèrie 3 · Exercici 2 (Primera part)

2. Expliqueu què representa la figura de Salom a les *Narracions*, de Salvador Espriu, i quina visió del món té. Penseu en les narracions «El meu amic Salom» i «Tarot per a algun titella del teatre d'Alfaranja».
[2,5 punts]

Pauta de correcció

Els 2,5 punts assignats a la pregunta es poden atorgar si l'examinand:

(a) Explica que el personatge de Salom és una contrafigura de l'autor, que apareix en les dues narracions esmentades en l'enunciat en dos moments de la seva vida; en la primera, és un home de quaranta-cinc anys; en la segona, és un home vell i malalt, a prop de la mort. (Es pot recordar que el primer conte, de la primera part, està escrit entre 1934 i 1935, mentre que el segon, que tanca el llibre, és de 1969.) **(0,5 punts)**

(b) Explica que, tot i que no és descrit explícitament, Salom apareix en aquest segon conte com un titellaire que mou els personatges dels contes d'Espriu; tanmateix, ell mateix és també un titella (una creació) en mans d'Espriu, i per això al final del conte el narrador-autor desa el putxinel·li de Salom i de tots els altres personatges. **(0,5 punts)**

(c) *Explica que Espriu fa servir Salom, sobretot, perquè exposi una visió crítica, satírica de la societat catalana (Lavínia i els lavinians, Alfaranja) i espanyola (Konilòsia). Així, en la primera narració, enumera els defectes dels konilosians i dels lavinians (ignorància, egoisme, desconfiança, enveja, mesquinesa) i es proposa com a projecte vital lluitar contra aquests defectes i corregir «la mesquinesa, la hipocresia i la ignorància de Lavínia», un projecte que fracassa perquè els humans no accepten la crítica i només volen sentir-se lloar, seguint la teoria de Crisant.* **(0,75 punts)** *En la segona, la crítica és encara més desenganyada, perquè totes les preguntes que es fa Salom sobre Alfaranja (Catalunya) queden sense resposta: no s'hi pot fer, pensar ni dir res de seriós ni autèntic, no se sap què és ben bé el país, quina llengua s'hi parla; és un «país escamotejat, esdevingut fantasma», un «sorrencós terrer» on es llaura sense profit i que ens engolirà a tots. La incomprensió de què és víctima Salom es reflecteix en els comentaris dels altres personatges.* **(0,75 punts)**

Si l'examinand complementa la resposta de manera correcta i coherent amb algun altre aspecte pertinent no explicitat en l'enunciat se li pot valorar fins a 1 punt, amb el benentès que la puntuació global de la pregunta no pot sobrepassar els 2,5 punts assignats.

20. PAU 2016 · Setembre · Sèrie 1 · Exercici 2 (Opció B)

2. Expliqueu les motivacions personals i cíviques de l'acte heroic de la protagonista d'*Antígona*, de Salvador Espriu.
[2 punts]

L'examinand ha d'explicar que Antígona enterra el cos del seu germà Polinices, mort en la lluita pel govern de Tebes a mans del seu germà Etèocles —també mort—, malgrat la prohibició de tributar-li honors fúnebres imposada pel nou rei Creont (0,5 punts). Ha d'explicar també que, en la interpretació que fa Espriu del mite, les motivacions d'Antígona són: (a) fidelitat als preceptes divins i a la llei natural d'honorar qui porta la mateixa sang; (b) l'afecte humà de la germana gran pel germà petit; i (c) la voluntat de preservar la pau de Tebes assumint la condemna sense revoltar-s'hi (0,5 punts per cada una de les motivacions explicada).

Si l'examinand complementa la seva resposta de manera correcta i coherent amb algun altre aspecte pertinent no explicitat en l'enunciat, se li pot assignar per aquest concepte fins a 1 punt, amb el benentès que la puntuació global de la pregunta no pot sobrepassar els 2 punts.

21. PAU 2016 · Juny · Sèrie 3 · Exercici 1 (Opció B)

OPCIÓ B

1. Expliqueu en quines tragèdies gregues clàssiques es basa *Antígona*, de Salvador Espriu, i de quina manera l'autor n'adapta la situació bèl·lica, els personatges i el conflicte dramàtic per reflexionar sobre la realitat política espanyola del 1939.
[3 punts]

L'examinand ha d'explicar que l'obra d'Espriu es basa en el mite grec d'Èdip a partir de les tragèdies Els set contra Tebes *d'Èsquil i* Antígona *de Sòfocles, de les quals extreu a més una part del nus argumental i dels personatges, excepte Eumolp i el Lúcid Conseller, que són invenció seva (1 punt). També haurà d'explicar d'una manera coherent i argumentada de quina manera l'obra d'Espriu es pot llegir com una resposta literària a la Guerra Civil espanyola: Etèocles i Polinices, els germans enfrontats, representen la guerra fratricida, i Creont pot ser la imatge del les polítiques dictatorials que imposa lleis repressives, pensades per castigar i no per restablir la concòrdia entre la població; alhora, per mitjà de la intervenció final d'Antígona, és portadora d'un missatge de perdó i reconciliació entre vencedors i vençuts, que l'autor adreça a la població espanyola per mitjà de la veu i l'actitud heroica de la protagonista, que se sacrifica perquè Tebes pugui viure en pau (2 punts).*

Si l'examinand complementa la resposta de manera correcta i coherent amb alguna qüestió pertinent no explicitada en l'enunciat, se li pot assignar per aquest concepte fins a 1 punt, amb el benentès que la puntuació global de la pregunta no sobrepassarà els 3 punts assignats al contingut.

22. PAU 2016 · Juny · Sèrie 5 · Exercici 2 (Opció A)

2. Salvador Espriu va introduir en la seva versió d'*Antígona* dos personatges sense precedents en la tradició del mite: Eumolp i el Lúcid Conseller. Identifiqueu-ne les característiques generals i les funcions dins l'obra d'Espriu.
[2 punts]

Pauta de correcció

L'estudiant ha d'explicar que: (a) Eumolp és l'enigmàtic guia de Tirèsias i l'únic personatge que fa costat a Antígona quan aquesta negligeix la llei dictada per Creont i enterra el cos insepult del seu germà Polinices. Eumolp fa la funció de contrapunt de la resta de personatges perquè és fidel i lleial a Antígona, i no amaga les seves intencions, a diferència, sobretot, de Creont i del vell cec Tirèsias, a qui Eumolp mateix acusa de predir només el que volen sentir les autoritats (0,5 punts). Caracteritzat per la ironia, la lucidesa, la valentia i l'afany de dir sempre la veritat, decideix sacrificar-se com Antígona pel seu poble (0'5 punts). (b) El Lúcid conseller, a més de formar part de la cort de Creont, assumeix la funció de comentarista de l'obra, sobretot en el monòleg final. (0,5 punts) El tret bàsic del seu caràcter, la lucidesa, es fa evident en el nom del personatge, que es tradueix en una visió antiheroica del sacrifici d'Antígona i en les seves reflexions de to lacònic, crític i irònic, i en la seva visió desesperançada dels fets històrics (0,5 punts).

Si l'examinand complementa la resposta de manera correcta i coherent amb alguna qüestió no explicitada estrictament en l'enunciat, però que hi és tanmateix pertinent, se li pot assignar per aquest concepte fins a 1 punt, amb el benentès que la puntuació global de la pregunta no sobrepassarà els 2 punts assignats al contingut.

23. PAU 2015 · Setembre · Sèrie 5 · Exercici 2 (Opció A)

2. Salvador Espriu va incorporar el Lúcid Conseller en la segona versió d'*Antígona* (1967). Identifiqueu i expliqueu com a mínim dues característiques d'aquest personatge tenint en compte el tipus de reflexions que fa, sobretot, en el parlament que tanca la tragèdia.
[2 punts]

Pauta de correcció

L'examinand ha d'identificar i analitzar com a mínim dos trets definitoris del personatge. Pot explicar que no té tradició en el referent clàssic de la tragèdia, o que resulta útil a Espriu per marcar distància tant respecte a la primera versió de l'obra (1939) com en relació amb els fets i el desenllaç de la tragèdia. La lucidesa, el tret bàsic del seu caràcter que es fa evident en el nom del personatge, es tradueix en una visió antiheroica del sacrifici d'Antígona i es deixa sentir en les seves reflexions de caràcter

escèptic i irònic, en el seu llenguatge i en la seva visió desesperançada dels fets històrics. També es valorarà positivament si l'examinand proposa una lectura del seu parlament final, que entre altres qüestions s'orienta a subratllar la complicitat d'un sector de la societat civil catalana (sobretot la burgesia però també de manera directa el públic o el lector) amb el tirà i, doncs, amb el franquisme. (1 punt per cada característica ben explicada)

Si l'examinand complementa la seva resposta de manera correcta i coherent amb algun altre aspecte pertinent no explicitat en l'enunciat, se li pot assignar per aquest concepte fins a 1 punt, amb el benentès que la puntuació global de la pregunta no pot sobrepassar els 2 punts.

24. PAU 2015 · Juny · Sèrie 2 · Exercici 3 (Opció A)

3. Comenteu el fragment següent d'*Antígona*, de Salvador Espriu, que correspon al parlament final del Lúcid Conseller, a la tercera part de l'obra. Tingueu en compte, sobretot, aquests aspectes (no cal tractar-los separadament ni en el mateix ordre):

***a*) La situació i el sentit del fragment en l'estructura de l'obra.**
***b*) El valor del sacrifici d'Antígona segons el Lúcid Conseller.**
***c*) Les característiques i la funció del Lúcid Conseller.**

[5 punts: 3 punts pel contingut i 2 punts per la capacitat d'argumentació i d'anàlisi, l'ordenació de les idees i la coherència del discurs]

> Ningú no contemplarà la [mort] d'Antígona, quan a la fosca les hores la vagin despullant a poc a poc de la força del seu determini i n'esborrin a la consciència els complexos motius. El seu suplici és, per massa llarg, molt impolític, i convindria a Creont de decretar un notori mitjà d'abreujar-lo, encara que sovint les pitjors crueltats no alteren la nostra indiferència i ens trasbalsa, en canvi, una tonada estúpida. On trobaríem un home complet? El qui és només intel·ligent no és ni tan sols intel·ligent, i la més sòlida raó és ineficaç contra el mal més lleu. Qui sap si els plors dels homes únicament serveixen per mantenir sense mudança l'impassible somriure dels déus. Tot retorna i llisca de seguida i no deixa solc, i què hi ha rera les brillants paraules sinó una cadena de fets buits de sentit? I així amollaria un enfilall de conceptes, però cap d'ells ja no evitaria el suplici d'Antígona, la qual ha estat capaç d'assumir i superar la tragèdia sencera del seu llinatge, incloses les nècies i funestes discòrdies dels seus germans. Notaràs, però, que el seu àmbit mental i emocional no era prou ampli per acceptar el sinistre però indefectible Creont, perquè no varen col·locar Antígona en un inaccessible cim, amb els hipotètics déus, sinó, com a tu i com a mi, a nivell de la confusa vida, és a dir, a nivell del sofriment. I com establir i repartir, doncs, amb nítida precisió, des d'aquest movedís nivell comú, responsabilitats i culpes? La responsabilitat, per exemple, del nostre silenci, fill tant del que sé que anomenes la meva distanciada lucidesa com del que permetràs que qualifiqui de temor, el teu temor de desplaure al nou rei. Confessa que ha estat còmode al teu espant d'apuntalar-se en la meva recomanació.

Pauta de correcció

Els tres punts assignats al comentari de contingut es poden atorgar si l'examinand tracta, per separat o conjuntament, els aspectes especificats en les preguntes, és a dir:

a) *Si ubica el fragment al final de l'obra, després del monòleg d'Antígona, en el qual havia acceptat davant de Creont el seu sacrifici com a condició per garantir la pau a Tebes; o, encara més concretament, just quan el Lúcid conseller, en un* aparte *dirigit a l'espectador, repassa ja fora dels límits del mite clàssic el destí dels diversos personatges de la tragèdia i avalua, amb un parlament irònic, el valor del seus actes. (1 punt)*

b) *Segons la interpretació del Lúcid conseller, la mort voluntària d'Antígona, que ella mateixa havia entès com un triomf moral, perd qualsevol sentit heroic perquè esdevé estèril: la crueltat, diu, no altera la consciència de l'home. Per això, la intervenció final deriva a definir la condició humana (grotesca i dominada pel silenci) i divina (indiferent al dolor humà) segons l'oposició plors/somriure i homes/déus. (1 punt)*

c) *En aquest context, el Lúcid conseller, que no té tradició en el referent clàssic de la tragèdia i que es caracteritza per l'escepticisme i la ironia, fa la funció d'orientar la interpretació de la peça cap a una visió desesperançada de l'ésser humà i de la història (la raó no pot res contra el mal i la injustícia) i cap a la intenció de coresponsabilitzar la societat civil (mesella, poruga i silent) dels actes de tirania dels dictadors que l'oprimeixen. (1 punt)*

Si l'examinand complementa la resposta de manera correcta i coherent amb algun altre aspecte pertinent no explicitat en l'enunciat, se li pot valorar fins a 1 punt, amb el benentès que la puntuació global de la pregunta no pot sobrepassar els 3 punts assignats al contingut.

25. PAU 2015 · Juny · Sèrie 4 · Exercici 1 (Opció B)

OPCIÓ B

1. El nucli d'Antígona, de Salvador Espriu, és l'enfrontament entre Antígona i Creont. Expliqueu la caracterització dels dos personatges en relació amb el conflicte que desencadena la tragèdia.
[3 punts]

Pauta de correcció

L'examinand haurà de comentar el conflicte fonamental de la tragèdia: l'enfrontament entre el nou rei de Tebes, Creont, que acabava de dictar una llei que prohibeix enterrar el cos de Polinices després que aquest morís lluitant contra el seu germà Etèocles per causa d'una guerra incitada per Creont, i Antígona, que, contravenint les lleis, enterra el seu germà mort. (1 punt) Així mateix, caldrà que identifiqui i comenti la funció tant de Creont, que representa el pragmatisme polític de l'autòcrata que busca mantenir-se en el poder al marge de tota consideració moral, com d'Antígona, que, lligada a conceptes com la pietat, té un comportament heroic perquè assumeix el seu destí tràgic a fi de complir els preceptes divins, basats en el respecte per l'ésser humà, en el perdó i la tolerància. (1 punt) Es valorarà també si l'examinand proposa una lectura metafòrica, sempre que sigui degudament argumentada, del conflicte central de l'obra i dels personatges en relació amb la Guerra Civil i el franquisme. (1 punt)

Si l'examinand complementa la seva resposta de manera correcta i coherent amb algun altre aspecte pertinent no explicitat en l'enunciat, se li pot assignar per aquest concepte fins a 1 punt, amb el benentès que la puntuació global de la pregunta no pot sobrepassar els 3 punts.

26. PAU 2014 · Setembre · Sèrie 5 · Exercici 1 (Opció B)

OPCIÓ B

1. [*Antígona*, Salvador Espriu]

L'alumne/a haurà de comentar que l'obra d'Espriu es basa en la tragèdia clàssica Antígona *de Sòfocles, de la qual extreu el mite, una part de l'argument i els personatges, excepte Eumolp i el Lúcid Conseller, que són invenció seva (1 punt). També haurà d'explicar d'una forma coherent i argumentada de quina manera l'obra d'Espriu és una metàfora de la guerra civil espanyola (Etèocles i Polinices, els germans enfrontats, representen la lluita fratricida de 1936-1939, Creont és la imatge del dictador, que imposa a més unes lleis repressives, pensades per castigar i no per restablir la concòrdia entre la població) (1 punt), però també un missatge de perdó i reconciliació entre vencedors i vençuts, que l'autor adreça a la població espanyola per mitjà de la veu i l'actitud heroica d'Antígona, que se sacrifica perquè Tebes pugui viure en pau (1 punt).*

Si l'alumne/a complementa la seva resposta de manera correcta i coherent amb alguna qüestió no explicitada estrictament en l'enunciat, però que hi és, tanmateix, pertinent, se li pot valorar fins a 1 punt, amb el benentès que la puntuació global de la pregunta no sobrepassarà els 3 punts.

27. PAU 2014 · Juny · Sèrie 3 · Exercici 2 (Opció A)

2. [Antígona, Salvador Espriu]

L'alumne/a pot explicar que el monòleg del Lúcid Conseller (com farà amb l'Altíssim a Primera història d'Esther): a) exposa la seva interpretació de la tragèdia, ens avança el destí dels personatges i hi formula la seva idea de la condició humana (1 punt); b) a diferència dels tres actes anteriors, té un to irònic, distanciat, escèptic, però també en alguns moments líric i reflexiu (0,5 punts); c) interpel·la el públic, amb la qual cosa aconsegueix d'incorporar-lo en la ficció teatral amb l'objectiu de somoure'n les consciències i fer més evident encara la seva concepció del teatre com a mitjà de difusió d'idees (0,5 punts).

Si l'alumne/a complementa la resposta de manera correcta i coherent amb alguna qüestió no explicitada estrictament en l'enunciat, però que hi és, tanmateix, pertinent, se li pot valorar fins a 1 punt, amb el benentès que la puntuació global de la pregunta no sobrepassarà els 2 punts.

28. PAU 2014 · Juny · Sèrie 4 · Exercici 1 (Opció B)

OPCIÓ B

1. [Antígona, Salvador Espriu]

L'alumne/a ha d'explicar els principals esdeveniments de cadascun del tres actes en què es divideix la tragèdia i posar-los en relació amb la trama general de la peça. El primer transcorre dins del palau; serveix per presentar els personatges; exposa el motiu principal del conflicte (la lluita entre els germans Etèocles i Polinices), i acara les posicions contraposades: la d'Antígona, que intenta evitar la guerra infructuosament, i la del Conseller Creont, que atia la baralla incendiant l'ànim d'Etèocles, que acabarà amb la mort dels dos germans (1 punt). El segon transcorre de nit al voltant de la ciutat de Tebes a l'indret on jeu insepult el cos de Polinices; exposa les raons d'Antígona, decidida a sepultar el cos del seu germà, enfront de les de l'endeví Tirèsies, el qual la prevé de contravenir la llei tanmateix injusta i contrària a la tradició que ha dictat Creont, ara rei de la ciutat, i que prohibeix retre els rituals funeraris a Pilinices; i avança el sacrifici d'Antígona (i Eumolp), que es lliura voluntàriament als guardes després de desoir els consells del cec (1 punt). El tercer retorna l'escenari a l'interior del palau reial, presenta el govern de Creont i les raons de l'exercici del poder, i dóna veu a Antígona que, presentada a l'autoritat pels guardes, defensa la seva actitud contrària a la llei dels homes com un sacrifici personal i voluntari en bé de la pau, la concòrdia i el perdó (1 punt).

Si l'alumne/a complementa la seva resposta de manera correcta i coherent amb alguna qüestió no explicitada estrictament en l'enunciat, però que hi és, tanmateix, pertinent, se li pot valorar fins a 1 punt, amb el benentès que la puntuació global de la pregunta no sobrepassarà els 3 punts.

29. PAU 2013 · Setembre · Sèrie 1 · Exercici 3 (Opció B)

3) [3 punts pel contingut i 2 punts per la capacitat d'argumentació i anàlisi, l'ordenació de les idees i la coherència del discurs]

Els tres punts corresponents al comentari de contingut es poden assignar si l'alumne/a tracta, per separat o conjuntament, els aspectes especificats en les preguntes (1 punt per cadascun), és a dir, si:

a) sap situar el fragment en el conjunt de l'obra, és a dir a l'acte primer quan ja s'ha desencadenat la guerra entre Etèocles i Polinices i s'han abatut respectivament defensant la setena porta de la ciutat, i just en el moment que Antígona i Ismene, filles d'Èdip i germanes dels dissortats, s'oposen al Conseller Creont, el qual, després d'haver atiat la baralla, decreta que s'enterri el cos d'Etèocles i es deixi insepult el de Polinices (1 punt).

b) si esmenta que Creont, conseller fins llavors del govern de Tebes, succeeix els germans difunts per parentiu; que actua a mode de sobirà dèspota (la qual cosa es pot relacionar metafòricament amb el franquisme), i que la seva llei es basa en la venjança i no en el perdó i la tolerància, atès que veu en Etèocles un heroi i en Polinices un traïdor per haver-se aliat amb pobles estrangers amb la intenció de derrocar el seu germà i recuperar el tron de la ciutat (1 punt).

c) si explica que l'actitud d'Antígona és heroica i contrària a la de Creont, atès que intentarà evitar la guerra primer i perdonar els dos germans enfrontats després (1 punt).

Si l'alumne/a complementa la resposta de manera correcta i coherent amb alguna qüestió no explicitada estrictament en l'enunciat, però que hi és tanmateix pertinent, se li pot assignar per aquest concepte fins a 1 punt, amb el benentès que la puntuació global de la pregunta no sobrepassarà els 3 punts assignats al contingut.

30. PAU 2013 · Juny · Sèrie 3 · Exercici 1 (Opció B)

OPCIÓ B

1) El conflicte de l'*Antígona*, de Salvador Espriu, gira fonamentalment a l'entorn dels personatges de Creont i Antígona, amb dues visions clarament diferenciades sobre la guerra de Tebes i les seves conseqüències. Expliqueu les característiques morals i polítiques de les posicions enfrontades dels dos personatges i relacionar-les amb el context històric en què fou escrita l'obra.
[3 punts]

L'alumne/a ha d'explicar i caracteritzar el contrast entre les raons de Creont —el pragmatisme polític de l'autòcrata que busca mantenir-se en el poder, al marge de tota consideració moral— (1 punt) i d'Antígona —lligada a conceptes com la pietat o la redempció— (1 punt), i posar en relació aquestes qüestions amb l'Espanya de la guerra civil i del primer franquisme, amb què l'obra estableix una relació metafòrica (1 punt).

Si l'alumne/a complementa la seva resposta de manera correcta i coherent amb alguna qüestió a banda de les esmentades, se li pot atorgar per aquest concepte fins a un punt. En tot cas, la puntuació global de la pregunta no excedirà mai els 3 punts.

31. PAU 2013 · Juny · Sèrie 4 · Exercici 3 (Opció B)

3) Comenteu el fragment següent d'*Antígona*, de Salvador Espriu. Tingueu en compte, especialment, aquests aspectes (no cal tractar-los separadament ni en el mateix ordre):

a) Situeu el text i contextualitzeu-lo en l'argument de l'obra.

b) Expliqueu el valor i el sentit del sacrifici d'Antígona, i relacioneu-lo amb el context històric en què és escrita l'obra.

c) Expliqueu la funció i les característiques dels consellers de Creont.

[3 punts pel contingut; 2 punts per la capacitat d'argumentació i anàlisi, l'ordenació de les idees i la coherència del discurs]

EL LÚCID CONSELLER

(Al seu amic.) Em reservaré el que penso i et recomano que facis el mateix. Els altres ratificaran la condemna d'Antígona.

CREONT

(De nou als consellers.) Què aconselleu? Us exigeixo una clara resposta.

CONSELLER SEGON

Planyo Antígona i la seva sort, però no pots exceptuar ningú d'obeir les lleis.

CONSELLER QUART

Honora la voluntat dels caiguts per Tebes.

CONSELLER TERCER

No salvaràs aquesta dona.

CONSELLER PRIMER

No et pots sentir misericordiós amb qui atrau contra tu els partidaris de Polinices.

ANTÍGONA

(Amb una suprema dignitat.) Tan sols tu gosaries acusar-me d'aquest crim, del qual no ignores que sóc ben innocent. La meva sang m'ordenava d'arrencar aquell cos de la profanació, però no pertorbaré la pau de Tebes, tan necessària. (*A* TIRÈSIAS.*)* Que les teves prediccions no s'acompleixin. *(Als consellers, en general.)* Calmeu el poble i que torni a les cases, que cadascú torni a casa. No sé si moro justament, però sento que moro amb alegria. Privada de la llum, en una lenta espera, recordaré fins al darrer moment la ciutat. Recordaré els carrers, la font, els camps, el riu, aquest cel. Que la maledicció s'acabi amb mi i que el poble, oblidant el que el divideix, pugui treballar. Que pugui treballar, i tant de bo que tu, rei, i tots vosaltres el vulgueu i el sapigueu servir.

(ANTÍGONA *calla i camina després, amb* EUMOLP, *enmig de guardes, cap al seu destí.* CREONT *encapçala la sortida de tots els personatges. Queden ressagats* EL LÚCID CONSELLER *i el seu amic.)*

Els tres punts corresponents al comentari de contingut es poden assignar si l'alumne/a tracta, per separat o conjuntament, els aspectes especificats en les preguntes (1 punt per cadascun), és a dir:

a) Si situa l'escena al final del tercer acte, dins del palau reial i davant del govern de Creont, on ha estat conduïda Antígona pels guardes, després que, desobeint la llei i els consells de Tirèsias, sepultés de nit i al bosc de Tebes el seu germà Polinices amb l'ajut d'Eumolp. (1 punt)

b) Si explica que Antígona s'ofereix en sacrifici, en un acte heroic, pel bé del seu poble, perquè la seva actitud de perdó i tolerància és una lliçó moral contra la tirania, que entén el poder com la institucionalització de la venjança i de l'odi; i si esmenta alguna correlació metafòrica entre la tragèdia tebana i l'Espanya franquista de la immediata postguerra. (1 punt)

c) Si defineix els dos perfils bàsics dels consellers del rei: els que segueixen els mandats del rei tirà sense contradir-lo i el Lúcid Conseller que, crític i irònic, és la contrafigura literària d'Espriu. (1 punt)

Si l'alumne/a complementa la resposta de manera correcta i coherent amb alguna qüestió no explicitada estrictament en l'enunciat, però que hi és tanmateix pertinent, se li pot assignar per aquest concepte fins a 1 punt, amb el benentès que la puntuació global de la pregunta no sobrepassarà els 3 punts assignats al contingut.

32. PAU 2012 · Setembre · Sèrie 4 · Exercici 1 (Opció A)

OPCIÓ A

1) *Antígona*, de Salvador Espriu, reprèn, sobretot, el mite grec de la tragèdia de Sòfocles, en què la filla d'Èdip es nega a acceptar que la guerra fratricida a Tebes comporti un tracte tan desigual entre els seus germans morts: l'un, honorat com a heroi, l'altre oblidat i menyspreat com a traïdor. Expliqueu l'estructura de l'obra d'Espriu, la funció del personatge de Creont i el sentit de l'actitud d'Antígona.
[3 punts]

L'alumne/a ha d'explicar a grans trets l'estructura en tres parts, precedida d'un pròleg, que apareix com a actor. Així, ha de explicar el paper del "pròleg" (1 punt), el contingut i la funció de les tres parts (1 punt) i, d'altra banda, ha de caracteritzar els personatges de Creont –el pragmatisme polític de l'autòcrata– i d'Antígona –la seva posició moral, lligada a conceptes com la pietat i la redempció (1 punt).

Si l'alumne/a complementa la seva resposta de manera correcta i coherent amb alguna qüestió no explicitada estrictament en l'enunciat, però que hi és, tanmateix, pertinent, se li pot valorar fins a 1 punt, amb el benentès que la puntuació global de la pregunta no sobrepassarà els 3 punts.

33. PAU 2012 · Juny · Sèrie 1 · Exercici 3 (Opció B)

3) Comenteu el fragment següent d'*Antígona*, de Salvador Espriu. Tingueu en compte, especialment, aquests aspectes (no cal tractar-los separadament ni en el mateix ordre):

a) situeu el text i contextualitzeu-lo en l'argument de l'obra, identifiqueu i indiqueu el paper dels personatges que hi intervenen;
b) assenyaleu quins elements de l'escena apunten a l'origen del conflicte;
c) expliqueu les raons d'Antígona per desobeir la llei.

[3 punts pel contingut i 2 punts per la capacitat d'argumentació i anàlisi, l'ordenació de les idees i la coherència del discurs]

"TIRÈSIAS: Desconeixes la llei? Polinices intentà destruir Tebes.
ANTÍGONA: Va perdre. Si hagués guanyat, a totes les boques ara seria un príncep admirable.
TIRÈSIAS: Conduí estrangers contra la pàtria.
ANTÍGONA: Va ser desposseït del seu dret: això explica el seu odi.
TIRÈSIAS: Acuses Etèocles?
ANTÍGONA: El lloa tothom. A aquest, en canvi, no el plora ningú.
TIRÈSIAS: Etèocles salvà Tebes.
ANTÍGONA: Qui lamentarà més que jo la seva pèrdua? Era gran al consell i a la guerra. Però Polinices era també el meu germà, el fill petit de locasta.
TIRÈSIAS: Destructor de la pau.
ANTÍGONA: Si hagués vençut, ara l'honoraríeu com el seu restaurador. Només jo ploraria Etèocles.
EUMOLP: És inútil de retreure els coneguts efectes de l'èxit.
ANTÍGONA: També ets aquí?
EUMOLP: Per acomplir el que m'ordenis i escoltar-vos sota la tempesta.
ANTÍGONA: Ets lliure d'anar-te'n.
EUMOLP: No puc abandonar el vell ni a tu. Si véns, et mostraré el camí de tomada.
ANTíGONA: El conec. Em quedo.
TIRÈSIAS: No respectaràs la llei?
ANTÍGONA: Tots ens devem primerament a les lleis eternes.
TIRÈSIAS: El teu rang no evitarà el càstig.
ANTÍGONA: Ja ho sé i no ho pretenc. No temo la mort. Sempre he estat voltada de mort, des de sempre he sabut que no envelliria, que no coneixeria l'amor d'un marit i dels fills.

Els tres punts corresponents al comentari de contingut es poden assignar si l'alumne/a tracta, per separat o conjuntament, els aspectes especificats en les preguntes (1 punt per cadascun), és a dir, si:

a) sap situar el fragment en el conjunt de l'obra i identifica els personatges;

b) situa l'origen del conflicte en la guerra fratricida, el seu resultat i les raons que han dut Creont a abandonar les despulles de Polinices i prohibir que siguin tractades dignament, i

c) explica en què desobeeix la llei Antígona i quines són les seves raons morals per fer-ho, tot lliurant-se a una mort acceptada com una redempció.

Si l'alumne/a complementa la resposta de manera correcta i coherent amb alguna qüestió no explicitada estrictament en l'enunciat, però que hi és tanmateix pertinent, se li pot assignar per aquest concepte fins a 1 punt, amb el benentès que la puntuació global de la pregunta no sobrepassarà els 3 punts assignats al contingut.

34. PAU 2012 · Juny · Sèrie 3 · Exercici 2 (Opció A)

2) *Antígona* és una tragèdia d'origen clàssic que ha estat objecte d'atenció literària per part d'autors del s. XX com el mateix Espriu, Bertolt Brecht o Jean Anouilh. Expliqueu quina és l'aportació específica d'Espriu al mite d'Antígona. Tingueu en compte, entre altres, la significació del text en el context biogràfic d'Espriu i els personatges.
[2 punts]

L'alumne/a ha d'explicar la relació de l'obra amb la guerra civil espanyola dels anys 1936-1939 (1 punt) i la presència dels personatges d'Eumolp i el Lúcid Conseller (1 punt).

Si l'alumne/a complementa la seva resposta de manera correcta i coherent amb alguna qüestió a banda de les esmentades, se li pot atorgar per aquest concepte fins a 1 punt. En tot cas, la puntuació global de la pregunta no excedirà mai els 2 punts.

35. PAU 2006 · Setembre · Sèrie 4 · Exercici 1 (Opció A)

Pregunta 1
La pregunta val 3 punts, que es distribueixen a raó d'un punt per a cada una de les tres qüestions orientades en l'enunciat, de manera que la no resposta de qualsevol d'aquestes qüestions farà que no es valori el punt assignat.

Si l'alumne/a desenvolupa de manera correcta i coherent alguna qüestió no explicitada estrictament en l'enunciat, però pertinent en relació amb l'afirmació inicial de la pregunta formulada, per aquest concepte se li pot assignar fins a 1 punt, amb el benentès que la puntuació global de la pregunta no sobrepassarà els 3 punts.

36. PAU 2006 · Juny · Sèrie 1 · Exercici 2 (Opció A)

Pregunta 2

La pregunta val 2 punts. Es demana una explicació breu de la qüestió que s'hi formula, que és prou concreta. El que es valora, doncs, és l'adequació de la resposta a la pregunta plantejada. No es tracta de desenvolupar un tema general a partir de la qüestió formulada.

En aquest cas, la resposta ha d'orientar-se en la funció estructural de la referència a les escales en cada secció de la narració, com a element que li dóna unitat i permet de relacionar no només cinc seccions narratives, sinó el pas de tota la vida de la Teresa.

37. PAU 2006 · Juny · Sèrie 3 · Exercici 3 (Opció A)

Pregunta 3
El comentari de text es valora en 5 punts, distribuïts de la següent manera: 3 per a l'avaluació dels continguts, i 2 pels aspectes metodològics del comentari.

– 3 punts per l'avaluació dels continguts. Els tres punts es poden assignar si l'alumne/a en el seu comentari tracta, per separat o conjuntament, els aspectes orientats en l'enunciat (a raó de 1,5 punts per cadascun d'ells), és a dir:

- s'adona del tractament irònic i crític amb què Espriu descriu els personatges, extrets d'un món burgès decadent, moguts per ambicions i desitjos vans (fins i tot la Madrona), amb reaccions falses i de simple aparença;
- valora la precisió del llenguatge, especialment dels recursos d'adjectivació i descripció dels personatges, amb l'efecte de la juxtaposició d'elements descriptius, a voltes

sorprenents, com en la referència final a Carlets; el to irònic de la darrera frase, produït sobretot pel tipus de llenguatge emprat.

El comentari de l'alumne/a no cal que se centri exclusivament en aquests dos aspectes, però els ha de tenir en compte; per tant, cada un d'aquests que no trobi resposta en el desenvolupament de l'alumne no sumarà el punt i mig que li correspon. Això no obstant, si desenvolupa correctament i de manera coherent algun altre aspecte del text proposat, no indicat expressament en l'enunciat, per aquest concepte se li pot assignar fins a 1 punt, sense sobrepassar mai la puntuació de 3 punts.

– 2 punts pels aspectes metodològics del comentari. Es tracta d'avaluar la capacitat d'argumentació, l'ordenació de les idees, la coherència del discurs, la capacitat expressiva que demostri l'alumne/a i, en general, els aspectes propis de la redacció.

Un dels dos punts s'assigna al que és pròpiament metodologia de comentari (capacitat d'anàlisi del text, saber-ne extreure idees de manera argumentada i no servir-se'n com a pretext). No cal valorar negativament una estructuració de caràcter escolar (localització, determinació del tema, divisió en parts, etc.), però tampoc exigir-la. El que s'ha de valorar negativament és que prescindeixi de comentar pròpiament el text i es limiti a prendre'l com a pretext per a una acumulació innecessària d'idees o teories, encara que no siguin incorrectes si ens referíssim a d'altres fragments de l'obra o a l'obra en general.

L'altre punt s'assigna als aspectes de redacció del comentari: la fluïdesa del llenguatge, l'adequació del vocabulari, la claredat en la redacció i la puntuació.

No cal una nota específica per a cada un d'aquests dos aspectes. Les indicacions anteriors no són més que una pauta, que el corrector sabrà utilitzar prou per a establir la puntuació entre zero i dos punts.

38. PAU 2005 · Setembre · Sèrie 3 · Exercici 2 (Opció A)

Pregunta 2
La pregunta val 2 punts. Es demana una explicació breu de la qüestió que s'hi formula, que és prou concreta. El que es valora, doncs, és l'adequació de la resposta a la pregunta plantejada. No es tracta de desenvolupar un tema general a partir de la qüestió formulada.

En aquest cas, cal que l'alumne/a valori, des d'una perspectiva formal, l'ús del diàleg i el joc del llenguatge dels personatges, popular, amb trets localistes, però amb la nota culta, i alhora pintoresca, del sagristà i, algun moment, del d'algun altre personatge.

D'altra banda, des de la perspectiva del contingut, cal referir-se a la facècia de l'aparició de l'ataconador amb la confessió final d'en Quim Federal.

Quant a l'efecte aconseguit per Espriu, l'alumne/a ha de referir-se a aspectes com la ridiculització de costums socials molt estesos, la crítica a falses aparences en la vida dels homes, la precarietat dels valors establerts, etc.

39. PAU 2005 · Juny · Sèrie 1 · Exercici 1 (Opció B)

OPCIÓ B

Pregunta 1
La pregunta val 3 punts. Aquests punts s'assignen a la resposta de l'alumne/a en relació amb el desenvolupament que faci dels quatre conceptes bàsics que assenyala Benet i Jornet:

pessimisme, insolidaritat, indignitat, mort

Atesa la formulació del text, en què el concepte d'insolidaritat hi és més desenvolupat que els altres tres, es poden assignar fins a 2 punts al desenvolupament d'aquest tema, valorant que es refereixi als dos altres conceptes que inclou, un de més formal (l'humorisme) i l'altre, demostratiu de la insolidaritat (el dolor aliè).

Els altres tres conceptes (pessimisme, indignitat i mort) han de ser valorats en la resposta, si més no conceptualment (és a dir, encara que no hi apareguin els termes concrets amb què s'hi refereix Benet i Jornet), ja sigui analitzant-los independentment, ja sigui de manera interrelacionada entre els quatre; en cas de mancar-hi algun d'aquests tres conceptes, no sumaria el terç de punt corresponent (aproximat, per facilitar una puntuació de la pregunta fàcil de sumar en el còmput de l'examen).

40. PAU 2005 · Juny · Sèrie 4 · Exercici 3 (Opció B)

Pregunta 3

El comentari de text es valora en 5 punts, distribuïts de la següent manera: 3 per a l'avaluació dels continguts, i 2 pels aspectes metodològics del comentari.

– 3 punts per l'avaluació dels continguts. Els tres punts es poden assignar si l'alumne en el seu comentari tracta els aspectes orientats en l'enunciat (a raó d'un punt per cadascun), és a dir:

. sap aplicar el sentit del mot «tòpic» al discurs del narrador, com a lloc comú o concepte trivial, aplicat a un fet que es produeix sovint i li lleva importància;

. descobreix la intenció irònica del discurs, denunciadora del «tòpic», amb el recurs, molt eficaç narrativament, del contrapunt del sentiment del protagonista en relació amb el tòpic de la mort de l'obrer honrat...;

. sap valorar els recursos formals del text, especialment els del llenguatge (conjunció de narració en primera i tercera persona i intervenció dels personatges, fins i tot del narrador, en estil directe; l'adjectivació, els noms dels personatges,...), i reconèixer-los com a propis de la narrativa de Salvador Espriu.

El comentari de l'alumne/a no cal que se centri exclusivament en aquests tres aspectes, però els ha de tenir en compte; per tant, cada un d'aquests que no trobi resposta en el desenvolupament de l'alumne no sumarà el punt que li correspon. Això no obstant, si desenvolupa correctament i de manera coherent en el seu discurs algun altre aspecte del text proposat, no indicat expressament en l'enunciat, per aquest concepte se li pot assignar fins a 1 punt, sense sobrepassar mai la puntuació de 3 punts.

– 2 punts pels aspectes metodològics del comentari. Es tracta d'avaluar la capacitat d'argumentació, l'ordenació de les idees, la coherència del discurs, la capacitat expressiva que demostri l'alumne/a i, en general, els aspectes propis de la redacció.

Un dels dos punts s'assigna al que és pròpiament metodologia de comentari (capacitat d'anàlisi del text, saber-ne extreure idees de manera argumentada i no servir-se'n com a pretext). No cal valorar negativament una estructuració de caràcter escolar (localització, determinació del tema, divisió en parts, etc.), però tampoc exigir-la. En tot cas, l'alumne/a ha de demostrar que en sap treure profit i que no la utilitza com a simple carcassa metodològica més aviat inútil. El que s'ha de valorar negativament és que prescindeixi de comentar pròpiament el text i es limiti a prendre'l com a pretext per a una acumulació innecessària d'idees o teories, encara que no siguin incorrectes si ens referíssim a d'altres fragments de l'obra o a l'obra en general.

L'altre punt s'assigna als aspectes de redacció del comentari: la fluïdesa del llenguatge, l'adequació del vocabulari, la claredat en la redacció i la puntuació.

No cal una nota específica per a cada un d'aquests dos aspectes. Les indicacions anteriors no són més que una pauta, que el corrector sabrà utilitzar prou per a establir la puntuació entre zero i dos punts.